

לשאוב רוח הקודש על ידי מצוה קלה

"ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה".

(ישעיה יב, ג)

בכל ימות השנה מצווים אנו לעבוד את הבורא מתוך שמחה. הכתוב אומר (תהלים ק, ב): "עבדו את ה' בשמחה – בואו לפניו ברננה". גם בכל החגים נאמרה חובה לשמוח, אולם חיוב זה מודגש ביותר בחג הסוכות. מקרא מלא דיבר הכתוב (דברים טז, יג-טו): "חג הסוכות תעשה לך... ושמחת בחגך... והיית אך שמח".

סממן השמחה המופיע בחג הסוכות הוא המרכיב העיקרי באופיו של החג, עד ששמו של המועד הוא: "זמן שמחתנו", ללמדך שתכונתו ומהותו של רגל זה טבועים בחותם השמחה.

תיאור השמחה בדברי הרמב"ם

הרמב"ם מפרט את סדר השמחה הגדולה שהיתה נהוגה במקדש בהיותו בנוי על מכונו:

"מתחילין לשמוח ממוצאי יום טוב הראשון, וכן בכל יום ויום מימי חולו של מועד... והיאך היתה שמחה זו? החליל מכה ומנגינין בכינור ובנבלים ובמצילתיים, וכל אחד ואחד בכלי שיר שהוא יודע לנגן בו, ומי שיודע בפה – בפה, ורוקדין ומספקין ומטפחין ומפזזין ומכרכרין כל אחד ואחד כמו שיודע, ואומרים דברי שיר ותשבחות..."

מקורם של דברי הרמב"ם הללו מצוי במשנה במסכת סוכה (נא, א) הוסקרת בהרחבה את מהלך שמחת בית השואבה שהיתה מתקיימת בבית המקדש בימי חול המועד סוכות. הגמרא (סוכה מח, ב) מציינת כי לשמחה זו שליוותה את שאיבת המים לצורך ניסוחם על גבי המזבח, נמצא מקור המופיע בדברי הנביא ישעיה (יב, ג): "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה".

הרמב"ם, בהלכותיו, מזכיר את השמחה בקשר למצות שמחת החג גרידא. מבלי להזכיר את ענין ניסוך המים. גם אלמלא שמחת ניסוך המים, היתה קיימת חובה לשמוח במקדש בחג הסוכות. אלא שבזמן המקדש חָבְרו שתי שמחות נכבדות אלו לפונדק אחד - שמחת החג השתלבה בשמחת בית השואבה, ומשתיהן יחד עלתה השמחה שגאתה יותר מכל שמחה אחרת.

לא ראה שמחה מימיו!!!

השמחה שנחוגה במקדש במועד הסוכות היתה רבה כל כך עד שהמשנה אומרת ש"מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו!!!".

בכל אחד מלילות חול המועד נחוגה שמחה זו ברוב עם עד אור הבוקר. רבי יהושע בן חנניה התבטא אודותיה שבאותם ימים כמעט לא ראו שינה בעיניהם, כאשר כל ימותיהם היו קודש לתורה והלילות מלאו בשמחת בית השואבה (סוכה נג, א). מוקד השמחה היה אמנם בעזרה שבמקדש, אולם היא הקרינה על כל הסביבה הקרובה והרחוקה, עד שהמשנה מעידה (שם, נא, א) **שלא היתה חצר בירושלים שלא היתה מאירה מאור בית השואבה.**

אין ספק שהדברים שנאמרו בפי חז"ל התקיימו גם כפשוטם, כאשר עוצמת שמחת בית השואבה אכן עלתה מעבר לכל שמחה המופקרת באירועים אחרים. אולם לצד פשטם של דברים, נתלו גם רמזים גדולים. האור שקרן מאותה שמחה, לא אור גשמי בלבד היה, אלא רוחני, תוכו של אור זה היה רצוף קדושה, וקדושה זו הקרינה על כל סביבותיה.

מדוע נקרא שמה "שמחת בית השואבה"?

לדברי חז"ל (ירושלמי סוכה פרק ה, הלכה א) שמה של השמחה נקרא "בית השואבה", לא רק על שם שאיבת המים שעמדה במרכזה, אלא גם על שם רוח הקודש ששאבו ממנה באותם ימים מלוא החפניים. גם יונה בן אמיתי הנביא החל את דרכו בנבואה האלוקית כתוצאה מהשראת אותה השמחה. נמצא שהיתה זו שמחה רוחנית ששפעה ועברה על כל גדותיה.

כיון שהמדובר לא רק בשמחה פשוטה, אלא בשמחה עילאית המרוממת את הנוכחים והמשתתפים בה, מסתבר שגם האמור במשנה שמי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו, מתפרש לא רק על ראיית עין בשר, אלא על הראיה העמוקה שבעיני הדעת.

ראוי שנתבונן בנושא זה, בכדי להבין את פשר השמחה שנתייחדה דוקא לניסוך המים, ושייכותה של שמחת ניסוך המים לשמחת חג הסוכות.

גודל השמחה שהיתה בעת ניסוך המים התפרש בספרים שהוא בשל שמחת ההזדמנות שניתנה באותה שעה למים להתעלות גם הם ולהיקרב על גבי המזבח.

ונבאר הדברים.

מפני מה נקבעה השמחה דוקא בעת שאיבת המים ולא בעת ניסוחם?

ביום הראשון לבריאת העולם עדיין ריחפה רוח אלוקים על פני כל המים שנבראו. מאוחר יותר, ביום השני, הבדיל הקב"ה בין מים למים. בזהר הקדוש מובא כי מאותה שעה ואילך באו המים התחתונים להקב"ה כביכול בטענה, אמת כי נגזר עלינו להיחלק, אך מדוע אנו מקומנו למטה ואילו המים העליונים זכו להיות יותר קרובים אליך, למה נגרע?! כדי להניח את דעתם הבטיחם הקב"ה שהם יזכו להיות מנוסכים על גבי המזבח בחג הסוכות. וכאשר שמעו זאת התרצו.

זוהי הסיבה שבגללה נקבעה השמחה דוקא בעת שאיבת המים ולא בעת ניסוח המים שהיא גוף המצוה.

אמנם המצוה מקויימת בשעת הניסוח, אבל דוקא שאיבת המים והעלאתם מן המעמקים, היא המציינת את שמחת המים, על שגם הם זכו להתעלות ולהתרומם. וממילא נבין ונעמוד על מהות כוחה של שמחה זו המעלה ומרוממת את הנמצאים שם.

לא רק המים – אלא גם האדם!

לא בכדי נזדמנה שמחה זו של התעלות ורוממות הנפש דווקא לחג הסוכות.

להיכנס לקדושה עם כל הגשמיות

יקרת מצות סוכה היא שאין עוד מצוה כמותה, שהאדם כולו, על כל גופו ואיבריו, נכנס לתוכה. הגשמיות כולה נכנסת בתחומה של הרוחניות. רמז יש בכך לאפשרות ההתעלות הגדולה המזדמנת בחג זה. כשם שעל הסוכה נקרא שם שמים כפי שמכנה אותה בזהר הקדוש "צילא דמהימנותא", ואף על פי כן האדם נכנס אליה עם מלוא גשמיותו, כך גם יש יתרון ומעלה בחג זה להעלות את כל אשר בשם ישראל יכונה ואפילו הירודים והפחותים שבהם.

לשמחה זו של המים התחתונים ניתן ביטוי בשמחת בית השואבה שבסוכות, כדי לרמוז לאדם על דרכו בחיים.

אין שמחה כשמחת כפרת העוונות

נפש היהודי אף היא נתרחה מבוראה על ידי החטאים שהוא חוטא במרוצת ימות השנה. כאשר מגיע האדם ליום הכיפורים ועוונותיו נמחלים, הוא זוכה שוב להתקרב אל קונו, ואין לך שמחה גדולה מזו. נפשו של האדם קרובה לקב"ה בחג זה בצורה האמיתית שלה נועדה, שהרי היא נחצבה מתחת כסא הכבוד. אלא שהחטא גורם לריחוק כפי שהעיד הנביא (ישעיה נט, ב): "כי אם עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלוקיכם". משזוכה האדם וביום הכפורים הוסר מסך מבדיל זה, אין שמחה כשמחתו.

זו שמחה שאין כמוה!! ומי שלא ראה זאת - לא ראה שמחה מימיו!!!

קעת נבין מדוע גדלה ורבתה השמחה באותו מעמד של שאיבת המים. דבר שלא מצאנו במצוות אחרות - למרות שהיו גדולות ונשגבות בחשיבותן וערכן - אשר נעשו מתוך שמחה כל כך גדולה.

אמנם, שומה עלינו להשכיל, כיצד זה היה למים התחתונים ריצוי לטענתם? באיזה מין פיוס הרגיעם הקב"ה? הלא כל ענין ניסוח המים הוא מצוה שקיימת רק בזמן שבית המקדש היה קיים, וגם אז, רק שבעה ימים בשנה הלא הם שבעת ימי החג, ובנוסף לזה, שיעור המים שנשאבו היה בכמות מזערית, שלושה לוגין מים, שבשיעור בן זמננו עולה בערך ל-800 מיליליטר דהיינו פחות מליטר אחד!!

להתפעל מכל מצוה!!!

ומה א"כ פשר השמחה הגדולה והריצוי שהיה למים התחתונים על כך?

אכן, נראה ששורש יישוב הדברים נעוץ בחוסר הבנתנו בערכה של מצוה, כאשר אם היינו יודעים אל נכון באמת עד כמה חשיבות גדולה ועצומה יש אצל הקב"ה כלפי כל מצוה ומצוה שעושה האדם היינו מבינים עד כמה כדאי לרוץ ולתור אחר עשייתה, לחזר אחר המצוות.

הבנה זו תתחדד ביתר שאת במיוחד כאן שלא מדובר בשמחה וריצוי על עצם עשיית המצוה שהיא ניסוח המים אלא המדובר הוא על ההכנה וההכשר לדבר המצוה שהיא פעולת שאיבת המים לצורך ניסוח המים.

ולימדונו כאן חז"ל יסוד גדול ועצום.

טבעו של עולם, שכאשר תופעה מסויימת, גדולה ומדהימה ככל שתהיה, נהפכת לקבועה ושגרתית, האדם חדל להתפעל ממנה. אפילו נס ממש שהוא הופעת גילוי שכינה, הרי בפעם הראשונה ודאי יעורר המחזה התפעלות רבה וכן בפעמים הראשונות, אך עם הזמן כאשר הנס חוזר על עצמו פעמים רבות, האדם חודל להתפעל מכך ונהפך לאדיש כלפיו. יחסו לדבר נעשה בשוויון נפש.

כך גם, להבדיל, יחסו של האדם לקיום המצוות.

ניתן דוגמא. נער בר מצוה המניח תפילין בפעם הראשונה בחייו, אוחז אותם בהתרגשות, נושק להם בראת כבוד, מניחם בזהירות ומברך בכוונה מרובה. פעולות אלו יחזרו ויישנו באותה מידה אולי למחרת, אולי בשבוע הראשון, ובמקרים נדירים אולי אף יותר. אך אט אט השיגרה שוחקת ופועלת את פעולתה, המעשה היום יומי הופך אותו לבקי ורגיל, ויחסו משתנה, אמנם עדיין יחס של כבוד וזהירות בכבודם, אבל בודאי שאין לדמות זאת לפעמים הראשונות...

שמחת בית השואבה – לצאת מהשיגרה!!

שמחת בית השואבה הגיעה אפוא לתקן את הפגם הזה.

כלום יש בעולם פעולה יותר יום-יומית ושיגרתית (בזמנם) מאשר שאיבת מים? ולשם המחשת הדברים, האם יש מישהו שמתרגש כאשר הוא פותח את הברז... ליטול ידיים...? הלא אין לך פעולה שיגרתית מזו. הוי אומר, שאיבת מים הינה פעולת חולין בהתגלמותה. היא דבר כל כך רגיל ומצוי שמולידה מטבע הדברים אדישות רבה, ומקשה את הרגש ואת התחושה.

כאן באה שמחת בית השואבה ומלמדת את היהודי, שלא כך צריך להיות, אלא שעליו להתפעל מכל תופעה פשוטה שהיא, גם מפעולה נדושה כמו שאיבת מים, שגם פעולה כזו צריכה לעורר התפעלות.

זהו המסר הנצחי - ללמד את האדם שצריכים להתפעל לא רק ממצוה המזדמנת לעיתים רחוקות, אלא שיש להתרגש ולהתלהב מכל מצוה, רגילה ויום-יומית ככל שתהיה, ויש לשמוח עליה, לעלוז בעשייתה, בהתפעלות רבה ועצומה, בדיוק כמו אותה ברכה מלאת רטט של נער הבר מצוה בהנחת תפילין הראשונה...

לקבל תורה חדשה

ולשון התרגום יעיד על כך.

תרגומו של הפסוק הפותח את מאמרו - "ושאבתם מים בששון מעיני הישועה", הוא - "ותקבלון אולפן חדת בחדוא מבחירי צדיקיא". ובלשונונו אנו, תקבלו תורה חדשה בחדוה מבחירי הצדיקים.

מהי "תורה חדשה"?

התחדשות!!!

בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, כאילו בו ביום נצטוית עליהם!!

קיום מצוות התורה צריכות להיות מתוך התחדשות, והמקיימם באופן זה - מתמלא שמחה, ועליו נאמר "פקודי ה' ישרים משמחי לב" (תהילים יט, ט). אבל בלא התחדשות והתעוררות אין שמחה בעבודת ה', ובמשך הזמן ההרגל עושה את שלו, והאדם נכנס בכלל מה שאמר הנביא ישעיה (כט, יג) "ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה".

העם שבא לשמחת בית השואבה בבית המקדש קיבל תורה חדשה לא על ידי לימוד אלא באמצעות ראיית גודל השמחה על הזכות בקיום המצוה.

לראות ולשמוע...

המעין ברמב"ם בסוף הלכות לולב יראה שכתב ששמחה זו אינה שמחה של עמי ארצות אלא של גדולי ישראל, וכלשונו:

"ולא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידיים והזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדים ומספקין ומנגנים ומשמחין במקדש בימי חג הסוכות, אבל כל העם האנשים והנשים כולן באין לראות ולשמוע".

לראות ולשמוע – איך להתייחס למצוה, כיצד הדרך המובחרת לקיימה, היאך יש לחזר ולחפש אחרי המצוות.

את זה רואים ושומעים אצל "גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידיים והזקנים ואנשי מעשה".

אל תחשוב שזה פשוט וקל, כי כבר העד העיד בנו הרמב"ם (שם):

השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שציוה בהן - **עבודה גדולה היא!!!**

ולא זו בלבד, אלא שמעתה נוכל להבין מדוע קוראים לליל ניסוך המים של חג הסוכות "שמחת בית השואבה", ולא "שמחת ניסוך המים", שהלא ניסוך המים הוא עיקר המצוה?

לשמוח גם בסביבות המצוה!!

בקונטרס הנפלא "בריכות המעין" (שיר השירים, עמוד עט) יישב על פי יסוד זה את מאמרו של ריש לקיש (סנהדרין לו, א): "כפלח הרימון רקתך - אפילו ריקנים שבך מלאין מצוות כרימון", שלכאורה יש לתמוה עליו: אם מלאים הם מצוות כרימון, מדוע נקראים הם 'ריקנים'?

אלא - הרימון כל חשיבותו רק מבפנים, ששם האוכל, אולם סביבות האוכל, שהיא הקליפה, אין לה חשיבות כלל וזורקים אותה לאשפה, כדברי הגמרא (חגיגה טו, א): "רבי מאיר רימון מצא, תוכו אכל קליפתו זרק", וכך גם מצוותיהם של הריקנים - הם כרימון, כי אמנם את עיקר המצוה מקיימים, אבל סביבות המצוה, ההכנה למצוה והשמחה שלאחריה, כקליפה נחשבת בעיניהם, ולכן נקראו ריקנים, כי מצוה שאין הכנה לפניה ושמחה אחריה, נעדרת היא מכל התלהבות ורוח - ומצוה כזאת - מצוה ריקנית היא...

לימדונו כאן חז"ל יסוד גדול ועצום עד כמה יש להתפעל ולהתרגש אפילו ממצוה קלה הנראית כמעשה פשוט, ולא רק מעצם המצוה אלא אף מהכנתה, ומזה ילמד האדם שאם יש חשיבות כל כך גדולה כבר להכנת המצוה, להכשיר את כל מה שצריך כדי שיהיה אפשר לקיים את המצוה כדבעי, לשאוב את המים כדי שיהיה אפשר אחר כך לקיים בהם את מצות ניסוך המים, על אחת כמה וכמה יש חשיבות גדולה ועצומה ויש חובה לשמוח עוד יותר בעשיית עצם המצוה.

ערכה של מצוה אחת, וההכנה לה

ולאור האמור תתורץ התמיהה עליה עוררנו לעיל.

זה בעצם היה הריצוי הגדול בו פייס הקב"ה למים התחתונים. ברצותו להפיס דעתם אמר להם: הגם שמשך כל שנות קיומכם מקומכם הוא למטה, כביכול אתם חשים פחות בהרגשת הקירבה שלא כמים העליונים הקרובים לכסא הכבוד, אך דעו לכם שחשיבותכם לא נופלת מהם ומשום שמקיימים בכם מצות **ניסוך המים**!!

ומכאן למדו הם ולמדנו אנו מה ערכה של **מצוה אחת**!

ומה ערכה של **ההכנה למצוה**!!

נוכל למצוא טעם נוסף לשבח, המטעים את העובדה ששמחת חג הסוכות קיבלה את ביטויה דוקא בשמחת שאיבת המים לניסוך. ונקדים לדברינו מאמר חז"ל נפלא:

כאשר זכרון העוונות מפריע לשמוח...

"יש מהן אומרים: אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו - אלו חסידים ואנשי מעשה, ויש מהן אומרים: אשרי

זקנותנו שכיפרה את ילדותנו - אלו בעלי תשובה.

אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא, ומי שחטא ישוב וימחול לו".

(סוכה נג, א)

ותמוה, איזו שייכות יש בין הכרזה זו לשמחת בית השואבה?

המים משמשים בדברי רבותינו כסמל מובהק לענווה.

על התורה מצינו שנמשלה למים, שעל הפסוק (ישעיה נה, א) "הוי כל צמא לכו למים", דרשו חז"ל (תענית ז, א): מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה.

טבעם של המים לעולם הוא לעזוב מקום גבוה ולילך למקום נמוך, הם עוזבים את המקומות הגבוהים ונשפכים למקומות הנמוכים. ובאותה מידה כך התורה לא נמצאת בגבוהי לבב ובגסי הרוח אלא בענווים, כמו שכתוב "לשארית נחלתו" אלו המשימים עצמם כשיריים.

דוקא החשיבות המיוחדת שנודעה למים היא בכך שטיפות הגשם מחלחלים בעד סדקי ונקבי האדמה, משביחים את הקרקע, מפריים את זרע הארץ, מצמיחים ומפריחים את השממה, מגדלים פירות ותבואה, ובנוסף, בדרך זו נוצרים מעיינות המרווים נפש כל חי.

זהו סמל ההכנעה של המים הבא לידי ביטוי בתכונתם הבולטת - לילך למקום נמוך.

גם הביטוי החיצוני של התשובה הוא ההכנעה וכפיפת הראש, כדרך שנאמר בגמרא (ראש השנה, כו, ב) שבראש השנה "כל כמה דכייף איניש דעתיה טפי - מעלי", דהיינו שככל שאדם כופף עצמו יותר, הרי זה מעולה ומשובח. שיאה של הכפיפות ניכר ומשתקף בהתבטלות מוחלטת כמים הללו שעוזבים את הגבוה והולכים לנמוך, וזו מתבקשת בתהליך התשובה.

שפכי כמים לבך

סממן נוסף של הקפלה למים מצוי ביום הכיפורים.

ביום זה מוריד האדם מעיניו דמעות של התשובה. אולם דמעות העין הניגרות ויורדות אינן אלא הבעה חיצונית לשפיכת הלב כמים, בבחינת מה שנאמר (איכה ב, יט): "שפכי כמים לבך, נוכח פני ה'".

זוהי הכניעה המוחלטת של האדם השב בתשובה בפני בוראו.

בסוכות, לעומת זאת, את מקומן של דמעות המרירות ושברון הלב תופסת השמחה, אולם עיקרון ההכנעה שבתשובה בעינו עומד, והדבר מסומל במי השואבה. לפיכך מוצאים אנו במסגרת שמחת בית השואבה מקום מיוחד שנתייחד לבעלי התשובה. ומעתה נבין את משמעות השיר מיוחד שהיה מושר בפייהם בעת השמחה הגדולה: **"אשרי זקנותנו שכיפרה את ילדותנו"**. שאיבת המים המסמלת את ההכנעה שבתשובה, היא שהקנתה להם מקום מכובד זה בעת השמחה הגדולה.

לך אכול בשמחה לחמך – מה פשר ההכרזה?

מן הראוי להוסיף על כך ביאור נחמד שכתב הגאון רבי אברהם ארלנגר שליט"א, מראשי ישיבת "קול תורה":

כתבו התוספות (יומא פז, ב. בד"ה והאמר) שמוצאי יום הכיפורים הוא כעין יום טוב, כי במדרש נאמר שבמוצאי יום הכיפורים בת קול יוצאת ואומרת: "לך אכול בשמחה לחמך", ושאלו את מרן הגרי"ז מבריסק: למה צריכה הבת קול לצאת, והלא כל יהודי בודאי שמח במוצאי יום הכיפורים, על שזכה למחילת עוונותיו? והשיב, שמכיון שכל היום חשב על העבירות, למרות שנמחלו שוב אינו יכול לשמוח וצריך בת קול שתצוה עליו: לך אכול בשמחה לחמך!

אך לכאורה יש לתמוה: איך מועילה הבת קול, והרי ליבו עדיין מצטער על מה שהיה, וגם דואג שמא לא השלים את חק התשובה, או שמא יכשל שוב? וצריך לומר, שאם מצוים לשמוח, ממילא מתאמץ הוא בכל כוחו לקיים את המוטל עליו, ושמח.

ומעין זה יש לפרש בענין שמחת בית השואבה ושייכותה לאמירת "אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחול לו". כי מכיון ששמחה יתירה היתה במקדש, והרי מצוים אנו להיות "אך שמח", אך הלא החטאים מעיקים על האדם ומונעים ממנו את השמחה, ועל כן מצאו חז"ל עצה: להתחזק בכך שעשו תשובה, ולעורר את מי שעדיין לא שב בתשובה, שישוב ועל ידי התשובה ימחול לו הקב"ה, ומעתה אפשר לשמוח! ("ברכת אברהם" – סוכה. בפתיחה, אות יז-יח).

מבואר כאן עד כמה שמחה נוצרת בנפש האדם ע"י שמקיים בעצמו ענין אחד כראוי והוא ענין התשובה.

ואפשר שגדר הדברים הוא גם כן כאמור, כאשר אדם יודע לתת את הערך האמיתי למה שהוא עושה, לתשובה שמבקש מהבורא, ומבין ומפנים באמת עד כמה בכוחה בעצם לכפר לו על מעשיו הרעים עד כדי מחילת עוונות גמורה הרי שבכך הוא מתנקה ומתקרב לבורא, על זה גופא אנו מורים ומלמדים בעצמנו שיש לשמוח שמחה גדולה ועצומה.

ודוקא התמזג ענין זה עם ניסוך המים, משום שכשם שיש לשמוח שמחה גדולה בקיום מצוה אחת בלבד שהיא ניסוך המים, וכבר מזמן הכנתה שהיא שאיבת המים, כמו כן יתעורר האדם לשמוח שמחה גדולה בעשיית התשובה ובכך שיתכפר לו ובכך תהיה שמחתו בחג הסוכות **שמחה שלימה!!!**

כיצד ניתן להגיע למעלת רוח הקודש?

ומצינו כי המשיכו חז"ל והעמיקו בשורש הדבר ובתוצאתו ללמדנו עד היכן מגיעים הדברים.

שדרך שמחה זו יכול האדם להגיע ע"י זה למדרגה הגבוהה ביותר והיא מדרגת **רוח הקודש!**

וכיצד?

היאך משיגים ע"י כך רוח הקודש?!

ברם ניתן לבאר זאת על פי מה שכתב הגאון רבי אפרים גרינבלט זצ"ל, בעל שו"ת "רבבות אפרים", אודות שמחת בית השואבה:

"ענין שמחת בית השואבה הביאה את מצב בני ישראל לרוח הקודש, שמשם שאבו על ידי שמחה של מצוה רוח הקודש, וזה ענין השמחה של בית השואבה, ואדם כל השנה יש לו להמשיך לשאוב תורה ובזה יתעלה ויעלה למדרגה גבוהה בתורה וביראת שמים.

"וזה מה שנאמר במשנה: 'מי שלא ראה שמחת בית השואבה - לא ראה שמחה מימיו', והוא: שהתלמידי חכמים שבדור ההוא רקדו ושמחו שמחה של מצוה, ששאבו כל השנה תורה והיו חסידים ואנשי מעשה, והעם הסתכלו ושמחו ולמדו להתחיל לעשות שינוי בחייהם וללמוד תורה, שבה ישאבו תורה ויראת שמים ורוח הקודש, וכך ימשיכו את השלשלת של הגדולים והם יהיו הגדולים של הדור הבא - על ידי השאיבה ששאבו תורה" ... (שו"ת רבבות אפרים, אורח חיים, סימן שמא).

נמצינו למדים שאפשר להתחיל במצוה הנראית לכאורה מצוה קלה, אך כשנעשית היא כראוי, מגיעים איתה עד המדרגה הגבוהה ביותר שהיא **רוח הקודש!!!**

דרשת הלל בשמחת בית השואבה: עשו הכל לשם שמים!

"תניא: אמרו עליו על הלל הזקן כשהיה שמח בשמחת בית השואבה, אמר כן: אם אני כאן - הכל כאן, ואם איני כאן - מי כאן. הוא היה אומר כן: למקום שאני אוהב שם רגלי מוליכות אותי, אם תבא אל ביתי - אני אבוא אל ביתך, אם

אתה לא תבוא אל ביתי - אני לא אבוא אל ביתך, שנאמר (שמות כ, כא): 'בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיד'. אף הוא ראה גולגולת אחת שצפה על פני המים, אמר לה: על דאטפת אטפוך, ומטיפך יטופוך'.

(סוכה נג, א)

איזה קשר יש בין ארבעת המאמרים הללו, שסודרו בגמרא ברצף, ומהי השייכות ביניהם לבין שמחת בית השואבה - הנושא שבו עסקה הגמרא?

מה טעם שנצטוו על השמחה בניסוך המים יותר מכל המצוות?

בדרשה שנשא בחג הסוכות תרפ"ז בעת 'שמחה לזכרון שמחת בית השואבה', אמר על כך מרן הגאון רבי משה פינשטיין זצ"ל ביאור נפלא:

אחד מענייניה של מצות ניסוך המים הוא להראות שכל אחד, אפילו עני שבעניים, יכול לזכות לבקש מהקב"ה גשמי שנה, כלומר: שיתן לו שנה טובה וברכה מרובה, למרות שאינו יכול להרבות בקרבנות ולא בצדקה, משום שאחד המרבה ואחד הממעט ו'רחמנא ליבא בעי', שכל מעשי האדם יהיו לשם שמים, ואף מי שרק מנסך ואינו מביא קרבן - אך כוונתו לשם שמים, יזכה בשל כך לגשמי ברכה.

ומזה ילמד האדם, שבכל דבר ודבר - אם יעשה אותו לשם שמים, הרי הוא האדם השלם שמעשיו רצויין ובשבילו נברא העולם, אבל אם אינו עושה לשם שמים - אז הוא 'הבל הבלים', ואף אם עושה דבר טוב לפעמים, אם אינו לשם שמים אלא עושה בשל נגיעה אישית, גם כן אינו טוב כל כך, ואף אם יקריב כמה קרבנות - אינו כלום, כיון שמעשיו אינם רצויים. על כיוצא בזה אמר הנביא (ישעיהו א, יא): 'למה לי רוב זבחיכם', וכן אמר (סו, א): 'הלא השמים כסאי וגו'', 'ואם ארעב וגו' כי לי תבל ומלואה' (תהילים נ, יב), ואין האדם יכול לתת להקב"ה כלום.

זהו טעם השמחה בניסוך המים יותר מכל מצוות בתורה, כי מצוה זו מחזקת כל אדם ומלמדת אותו שיכול הוא להשיג את השלימות בכוחות ובאמצעים שיזכהו הקב"ה, כלומר: בכל מעשיו, בלי שיזדקק ל'חסרון כס'.

וזו היתה כוונת הלל: 'אם אני כאן', כלומר: אם במעשה שאתה עושה, הקב"ה כאן, משום שעושה לשם שמים, הרי 'הכל כאן', אף אם זהו דבר שאין בו חסרון כס ולא טירחה גדולה, כי אף באכילתו ושתייתו ובהנאות הגוף, אם עושה לשם שמים, הרי הוא הכשר המצוה האמיתית. אבל 'אם איני כאן', כלומר: שהמעשה אינו לשם שמים - 'מי כאן?', שהרי מעשה כזה הוא הבל הבלים!

וזה למדנו מניסוך המים.

אם אינו עושה לשם שמים - הכישלון מובטח

ולכן הוסיף הלל ואמר, שמאחר וכך, הרי 'למקום שאני אוהב - שם רגלי מוליכות אותי', כלומר: שאם עושה לשם שמים, אז אפילו כשהולך בשוק ועושה מלאכתו, או אוכל ושותה, גם כן הוא כמו שהולך לבית המדרש ועוסק בתורה ותפילה, כי מאחר ולשם שמים הוא עושה, גם דבריו ומעשיו הגשמיים הם מצוה גדולה וכשולחן ה'. ואם אינו עושה לשם שמים - אף אם הולך לבית המדרש, גם כן יתכן שלא יעשה כהוגן, שישו דברים בטלים ויפסיק במקום האסור ובעת קריאת התורה וחזרת הש"ץ, וידבר לשון הרע אף במקום המקודש!

זו כונת הלל שאמר 'למקום שאני אוהב - שם רגלי מוליכות אותי'.

ואמר עוד, שהקב"ה אומר על כך: 'אם אתה תבוא אל ביתי', כלומר: שכל מה שאתה עושה בכל מקום הוא לשם שמים, והרי תמיד הוא כמו שהולך לבית המדרש ויושב תמיד בבית ה', אז 'אני אבוא אל ביתך', שיתן לו ה' הצלחה וברכה במעשי ידיו ותהיה ניכרת ברכת ה' בביתו, אך 'אם אתה לא תבוא אל ביתי', כלומר: שלא תעשה לשם שמים, אז לא יתן לו הצלחה, וזו כוונת 'לא אבוא אל ביתך, שנאמר: "בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיד"', דהיינו: אם בכל מקום ייזכר שמי על ידך, כלומר: שתעשה לשם שמים, אז אבוא אליך וברכתיד.

ואמר עוד: שמה יחשוב האדם, הלוא רואים את אומות העולם שאינן עושות כלל לשם שמים, ובכל זאת יש בהן גם כן שיטות ונימוסים טובים, ואיך אמרנו שכל מה שאינו לשם שמים הוא הבל ואין כאן כלום? על כך הוא משיב, שאף הדברים הטובים שלהם הוא הבל, ואדרבה, עוד יכולין לדונם כרוצחים, כי אף שדנים רוצח למיתה, ואם כן הוא דבר טוב שבני נח הצטוו עליו, אולם בכל זאת, מאחר שלא הרגו את הרוצח משום ששונאים חטא הרציחה, כי באמת גם הם אוהבים לרצוח - אם היה באפשרותם ולא היו יראים מעונשי המלוכה, וכפי שראינו ממלכות שהן בעצמן עושות מלחמות והורגות בלי סיבה אנשים, ואם כן מדוע הם הורגים את הרוצח, הלא גם הם כמוהו? אלא היא הנותנת: הם הורגים דוקא משום שרציחה אינה מרתיעה אותם וחיי אדם אינם חשובים בעיניהם, ולכן אינם טורחים לבדוק אם אמנם אדם זה רצח וחייב מיתה או לא, אלא אף מספק דנים למיתה, כי מפחדים שאם לא ידונו - עלול הוא לרצוח גם אותם... ונמצא שאף שהרגו רוצח, הרי הסיבה שהרגוהו היא משום שאוהבים לרצוח - ולא משום שאוהבים לדון, ולכן אמר הלל עליהם: 'מטיפך יטופוך'.

כך הוא כאשר לא עושים לשם שמים, אך 'אם אני כאן', כלומר: שעושה לשם שמים - 'הכל כאן', ולכן צריך לשמוח אדם בשמחת בית השואבה, כי היא השמחה לשם שמים! ("דרש משה" - דרוש כג).

למדנו כאן עד כמה זיכה הקב"ה את האדם ע"י מצוה השווה לכל נפש באופן שאינו צריך להוציא ממון עבודה כמצות ניסוך המים אם נעשית היא לשם שמים באמת כאמור.

ונראה מעתה לומר שזה גופא עומק השמחה הגדולה אשר נצטוונו עליה כבר בשעת **שאיבת המים**, כיון שזו השעה אשר בה האדם מתעורר במחשבה על כך שבעצם אינו צריך להוציא ממון ולהשקיע מאמצים כדי להשיג את האפשרות לקיים את המצוה וע"י כך חף האדם מנגיעה אישית שהרי אין לו צורך לקנות את המצוה (כביכול) אלא היא מצויה ומזומנת לפניו בכל מימות שבעולם בכל שעה ובכל מקום, ובכך נמצאה עבודתו בקיומה נעשית **לשם שמים באמת** ללא שום פניה ונגיעה אישית, ועל כן יש לשמוח שמחה גדולה ועצומה.

לימדונו כאן חז"ל בתרתי:

א. מה גודל ערכה של מצוה אחת.

ב. ככל שהמצוה נעשית יותר לשם שמים כן יש לו לאדם יותר לשמוח.

זכינו לראות, ולו בהצצה קלה, את מהותה הפנימית של שמחת בית השואבה. אין לנו עתה אלא לצפות שנזכה לחזות בקרוב בקיומה המעשי של שמחה זו, כשהיא מתבצעת להלכה למעשה.

ולואי שנזכה לכך!

ואשרי מי שזוכה לכך!